

nosti uvjetovane različitim načinom mišljenja. To znači, da ove dvije konstrukcije izražavaju različite pojave stvarnosti.

Stilističke mogućnosti imenske konstrukcije dolaze do izražaja i u razgovornom jeziku. Rečenica »Znate li što o zakašnjenju vlaka?« mogla bi, s glagolskom konstrukcijom, imati više različitih značenja, kao na pr. »Znate li, koliko kasni vlak?«, ili »zašto vlak kasni«; ili »da li vlak kasni« i sl. Gornja rečenica s imenskom konstrukcijom može sadržavati smisao svih navedenih rečenica. Ona se može »prevesti« samo jednom varijantom glagolske konstrukcije, što zavisi o određenoj stvarnosti, koju izražava. Dok svaka od spomenutih glagolskih konstrukcija *reprezentira* i *evocira* samo po jednu stvarnost, imenska uvijek istom *reprezentacijom* može *evocirati* svaku od stvarnosti, koje se izražavaju glagolskim konstrukcijama.⁹ Stilističke razlike u upotrebi dviju konstrukcija nisu u suprotnosti s teorijom o povezanosti jezičnih elemenata, u ovom slučaju imenice i glagola.¹⁰ Imenska će konstrukcija, naime, biti identična glagolskoj samo u slučaju, ako je kontekst identičan. Zbog toga bi se moglo primijetiti, da je traženje razlike između ovih dviju konstrukcija suvišno, jer se u trenutku njihove upotrebe uvijek radi o jednom određenom kontekstu. Međutim, imenska se konstrukcija, kao i svaka druga jezična konstrukcija, može promatrati iz dva aspekta, u kojima se odražava specifično jezično jedinstvo suprotnosti: ona se javlja u datom trenutku, kad je pojedinac upotrebljava, da bi u određenom kontekstu simbolizirala određeni sadržaj, ali je istovremeno dio jezika kao apstraktne pojave, to jest ustanove, koja živi u društvenopovijesnoj funkciji, a u neprestanom stvaranju i obnavljanju.

PROBLEMI NAŠE TEHNIČKE TERMINOLOGIJE

Ing. Dragutin Lesković

Protekli decenij bio je kod nas sav u znaku vrlo nagle industrijalizacije, koja se nužno morala odraziti na svim područjima našega narodnog života, pa tako i u razvoju jezika. U mnogobrojnim novopodignutim tvornicama, tehničkim objektima, stručnim i naučnim ustanovama zaposlen je, kao još nikada u našoj povijesti, golem broj žitelja ove zemlje. Nastala su mnoga, za nas nova zanimanja i struke. Ti radni ljudi morali su svoj rječnik u stručnom pogledu znatno proširiti, a i dalje ga stalno proširuju, kako bi mogli izraziti sve ono, s čime se u svom stručnom radu svaki dan susreću. Što su priroda neke industrije ili ustanove i njezin program razno-

⁹ U pomanjkanju naše adekvatne terminologije služimo se nekim terminima G. Devota (op. cit.).

¹⁰ Usp. P. Guberina, *Povezanost jezičnih elemenata*, Zagreb, 1952., str. 239.—266.

ličniji i kompliciraniji, to se ošjeća veća potreba za dobrim stručnim izrazima, jer bi bez njih često dolazilo do neznodnih, a i štetnih nesporazuma i griješaka.

Iako su pitanja stručnih naziva najakutnija u početnom razvoju nekog određenog poduzeća ili ustanove, ona postoje kao akutna i dalje, jer se sredstva proizvodnje, programi i zadaci obično u toku vremena mijenjaju. Pojedina privredna i naučna tijela ili čitave stručne grane osjećaju dakle manje ili više stalnu potrebu za novim stručnim izrazima. Da li je stoga razborito prepuštati i dalje sav taj terminološki rad nepovezanim pojedincima u poduzećima i ustanovama, koji, prema nastaloj potrebi, »stvaraju« nove termine i stavljaju ih u upotrebu u svojem području utjecaja, ili je već nastupilo vrijeme da se naša stručna, u prvom redu tehnička terminologija počne razvijati sustavno i organizirano, a to znači u prvom redu koordinirano, odnosno sporazumno između tehničara u različitim, ali srodnim poduzećima i ustanovama, a kontrolirano od stručnjaka lingvista?

Ova posljednja alternativa, mislim, da je jedino ispravna, jer ćemo samo tako doći do zaista dobrih i trajnih termina, koji će biti prihvatljiviji za najširi krug zainteresiranih. Tako ćemo moći s vremenom postići, da se ne upotrebljavaju mnogi nepotrebni paralelni termini ili sinonimi, odnosno da se za neki izvjestan pojam ili predmet ubuduće upotrebljava samo jedan termin, ili da se broj sinonima ograniči najviše na dva. Konačno bismo spriječili, da nam ponekad i iste riječi označuju različite pojmove. Ovo je sve preduvjet, da bi neka stručna terminologija zadovoljila u svojim glavnim svojstvima, a ta su stalnost i jednoznačnost dogovorenih izraza u svima područjima ili strukama, u kojima se upotrebljavaju, njihova kratkoća, jednostavnost i jasnoća.

No teže je pitanje, kako da najsvrsishodnije organiziramo tehnički terminološki rad. Rješenje ovisi i o struci, o kojoj se radi. Zato ću ovdje, kao primjer, prikazati u glavnim crtama jednu konkretnu shemu terminološkoga rada, i to za elektrotehničku struku. Za druge struke može se zamisliti rješenje, koje bi u suštini bilo analogno ovom.

Poticaji i prijedlozi za nove izraze prirodno dolaze »odozdo«, to jest od pojedinaca iz poduzeća i ustanova, koji te izraze najviše trebaju. Zato, a i radi lakše provedivosti i veće ekonomičnosti terminološkoga rada, smatram, da njegovi nosioci treba da budu najjača poduzeća ili ustanove dotične struke. Dok se ne osiguraju novčana sredstva za terminološki rad preko nekog zajedničkoga tijela, stvorenog naročito za tu svrhu, ne može se taj rad drugačije ni zamisliti. Novi termini, raspravljeni i usvojeni u poduzeću ili ustanovi, a nakon odobrenja od mjerodavnog filološkog tijela, dostavljaju se na raspravu i ocjenu svim zainteresiranima izvan dotičnog poduzeća ili ustanove.

U elektrotehničkoj struci ovo se može najzgodnije vršiti preko *Jugoslavenske elektrotehničke komisije* (JEK, a to je nacionalni ogranak *Internacionalne elektrotehničke komisije* IEC). JEK je savjetodavno tijelo, koje raspravlja elektrotehnička pitanja, prvenstveno važna s gledišta standardizacije. JEK (kao i IEC) sastoji se od većeg broja stručnih tehničkih odbora (TO), među kojima postoji i poseban odbor za terminologiju (TOI). Tajnici i suradnici ovih tehničkih odbora JEK-a u neku ruku predstavljaju dotičnu elektrotehničku granu za cijelu državu. Zato su upravo ovi tehnički odbori najpozvaniji i najprikladniji forum za raspravljanje novih predloženih tehničkih izraza na državnom nivou. JEK ima i tu prednost, da kao ogranak IEC-a može dobivati svu dokumentaciju o znatnom i vrijednom tehničkom terminološkom radu, koji se u svijetu obavlja na međunarodnom nivou; taj rad obuhvaća i sistematsko sastavljanje višejezičnih tehničkih rječnika, koji za pojedinačne pojmove daju standardizirane izraze i definicije. Termine, koje pojedini tehnički odbori, kao i TOL, usvoje, dostavljao bi taj odbor Saveznoj komisiji za standardizaciju (SKS), da ona, kao izvršni odbor, provede uobičajeni postupak, kako bi ti termini zadobili važnost državnog standarda.

U smislu pokretanja ovako zamišljenog terminološkoga rada održan je potkraj prošle godine u tvornici električnih strojeva »Rade Končar« u Zagrebu i poseban dogovor, kojemu su prisustvovali i predstavnici Hrvatskog filološkoga društva prof. dr. Ljudevit Jonke i prof. dr. Josip Hamm, kao i tajnik Tehničkog odbora TOL, prof. ing. Vladimir Žepić i autor našeg Elektrotehničkog rječnika ing. Vlatko Dabac. Prisutni su se složili u tome, da se, na gore opisani način, sistematski razvije tehnički terminološki rad. Uočene su i poteškoće, osobito kod izdavanja državnih standarda, uvjetovane neosporno znatnim razlikama u postojećim tehničkim izrazima hrvatskoga i srpskoga govornog područja. Izraženo je međutim mišljenje, da će se te teškoće ubuduće moći sporazumno uklanjati u duhu Novosadskih zaključaka o jeziku.

GUBLJENJE PLURALNIH OBLIKA U NAZIVIMA MJESTA

Alija Nametak

Tko se vozi željeznicom od Visokog prema Sarajevu, kad čuje da kondukter na prvoj stanici vikne *Ljèševò*, ne bi se mogao nikada dosjetiti, da se to selo nekada zvalo *Alèšehovići* po nekakvu šehu Ali ili Ale-šehu, čiji su se potomci prozvali Alèšehovići (ili Ališáhovići, kako neki misle), a po njima i selo. Kako muslimani dobro čuvaju glas *h* u govoru (čak ga nekada upotrebljavaju, i gdje mu nije mjesta: u turcizmima: *hàmbār*, *hàlât*, ili u hrđa,